БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
КИРИЛО - МЕТОДИЕВСКИ НАУЧЕН ЦЕНТЪР
CYRILLO - METHODIAN RESEARCH CENTRE
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
София 1000, п.к. 432, ул. „Московска“ 13, тел. 987 02 61/ BG, Sofia 1000, P.O.B. 432, Moskovska str. 13, tel. (359 2) 987 02 61
e-mail: kmnc@bas.bg ; fax: (359 2) 986 69 62

ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИЯ НАУЧЕН ЦЕНТЪР ПРИ БАН ЗА 2021 Г.

През изминалата 2021 г. учените от КМНЦ трябваше да реорганизират своята работа така, че да запазят високата резултатност и качество на научните си изследвания в ситуация на продължаваща криза (социална дистанция, ограничен достъп до книгохранилища и архиви, дистанционно обучение, невъзможност за осъществяване на преподавателска и изследователска мобилност в чужбина). Както се вижда от изнесените в този доклад данни, работният ритъм не беше забавен. В срок бяха осъществени запланувaните дейности и задачи. Специално отбелязване заслужават двете международни конференции (с над 35 участника), организирани от КМНЦ (подробно за тях вж. т. 1.1.1.2): „**Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV-XVI в**.“ (26–28 април 2021) и „**Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения**“ (27–29 октомври 2021).

Същевременно пандемията предостави възможности за нови изследователски посоки и резултати. Възползвайки се от това, че „присъствието“ бе заменено от „виртуалното“ като част от работата по проект „**Южнославянски кописти и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн репертoриум)“** (КП-06-ПН50/4 Kopisti14) (2020-2024), финансиран от ФНИ с ръководител доц. д-р Марко Скарпа, КМНЦ организира първия по рода си семинар по славянска палеография. През 2021 г., онлайн в платформата Zoom бяха осъществени 10 семинара, проведени от учени

от България, Сърбия, Русия, Франция, Италия (вж. https://www.youtube.com/channel/UCfoyUlPz__tceM2wQUAiISA). Излъчвани в YouTube и на Фейсбук страницата по проекта, голям кръг изследователи и любители имаха уникалната възможност да чуят едни от най-видните специалисти в областта на славянската и гръцката палеография като Анатолий Турилов (Русия), Бригите Мондриен (Франция), Елена Уханова (Русия), Георги Парпулов (Гьотинген) и др.

Друго важно събитие от 2021 г. в национален план, пряко свързано с **мисията** на КМНЦ да осигурява присъствието в обществото на един от стожерите на българската национална идентичност – Кирило-Методиевото дело, чрез комплексно интердисциплинарно проучване на този феномен, най-голям български принос в европейската и световната писмена култура е участието на учени от КМНЦ (проф. д-р С. Бърлиева) в инициирания от БАН проект „Българските азбуки“ с ръководител чл.-кор. проф. В. Николов (Д01-214/28.08.2020). Като резултат от работата по проекта излезе от печат изследването Българските азбуки. Съст. и редакция: С. Бърлиева, В. Мичева. София: Академично издателство „проф. Марин Дринов“, 2021. ISBN 9786192451554. В него на прецизно и достъпно ниво са представени най-новите постижения на модерната палеославистика. Целта на книгата е да защити истината за произхода и разпространението на двете азбуки – на днешната българска азбука – кирилицата, както и за първата славянска азбука – глаголицата.

АКАДЕМИЧЕН СЪСТАВ НА КМНЦ – БАН КЪМ 31.12.2021 Г.

Професори	**3**
Доценти	**8**
Главни асистенти	**10**
Асистенти	**0**
Служители без академични длъжности, но с образователна и научна степен „доктор“	**0**

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНОТО

1.1. *Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на звеното,* ***<u>оценка и анализ на постигнатите резултати</u> и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематики***.

В съответствие с актуализираната Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 г. и Стратегията за развитие на БАН 2018–2030 г., КМНЦ форматира своята изследователска парадигма в 3 основни направления: научно-изследователско, дидактично и популяризаторско.

1. Научната дейност е водеща за КМНЦ

- Публикации и цитирания

През 2021 сътрудниците на Центъра са обнародвали 52 научни публикации (2 монографии, статии и студии, 12 от които индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ вж. по-подробно в приложението). През 2021 г. 34 научни изследвания са представени от 12 сътрудниците на КМНЦ на 21 форума, от които: 7 национални конференции и 14 международни. Своеобразно доказателство за качеството и ползата от научната дейността на Центъра е фактът, че за 2021 г. 116 публикации на учени от КМНЦ са цитирани общо 165 пъти, включително в авторитетни международни издания в Германия, Испания, Италия, Полша, Русия, САЩ, Словакия, Сърбия, Унгария, Франция, Хърватска и Чехия, както и в редица електронни публикации (Списъкът е приложен към отчета).

Сътрудниците на КМНЦ са автори, съставители и редактори на **два сборника, признати за национално значими,** предложени за индексиране и реферирane в наукометричната база данни Web of Science:

Религиозен Разцвет: България XIII–XV в. / Floraison Religieuse: Bulgarie XIIIe–XVe s. Доклади от международната научна конференция, София, 12–13 юли 2019 г. (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 30). Съст. М. Скарпа, С. Бталова, М.-Е. Бланше. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 353 с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-45-0; ISBN 978-954-9787-46-7 (online). В тома са включени единадесет студии и статии на английски, български, руски и френски език,

дело на утвърдени и млади учени византинисти, медиевисти и слависти. Те представят нови гледни точки и изследвания върху конкретни религиозни, политически и идеологически процеси и явления в българска среда и тяхното отражение в редица текстове и иконографски свидетелства. Всички те са разгледани в перспективата на сложните взаимодействия между православния и католическия свят в периода XIII–XV в. Свободен достъп до изданието: https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=2121

Славянски текстове и традиции. Сборник в чест на Катрин Мери Макробърт / Slavonic texts and traditions in Honour of Catherine Mary Macrobert (=Кирило-Методиевски студии. Кн. 31). Ред. Св. Николова, Р. Клеминсон, В. Желязкова, М. Димитрова. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 606 с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-50-4. Сборникът включва статии и студии на 23 учени от 9 европейски страни (България, Германия, Италия, Обединеното кралство, Полша, Русия, Словения, Хърватия и Швеция) и САЩ, които са написани на пет езика: английски, български, руски, сръбски и чешки. В отделните изследвания са засегнати разнообразни проблеми на славянските текстове и традиции, развиващи се в голям географски район на Европа. Те обхващат и голям в хронологически план изследвания – от анализи на най-старите глаголически текстове на Псалтира до проблематика, свързана с документи от края на XIX в. Повече от една трета от тях са свързани с Псалтира. Останалата част от публикуваните в тома трудове засягат последователното развитие на разнообразни оригинални и преводни славянски текстове, появили се както на кирилица, така и на глаголица и дори се анализират възможностите да се тълкува църковнославянският език като говорим литургически език и използването на старобългарския език за създаването на съвременна всеобхватна енциклопедия. Достъп до текста на сборника: https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=2121

- **Организиране на научни форуми**

В периода 26–28 април 2021 г. се проведе международната научна конференция **„Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI в.“.** Тя бе организирана от КМНЦ и Отдела за историко-филологически науки, научен съвет „Ролята на религията в историята“ при Руската академия на науките. В конференцията взеха участие 36 изследователи, представители на 4 страни – България, Италия, Русия, Сърбия. (Събитието се проведе он-лайн. Линк: https://www.youtube.com/channel/UCUTMgio2U2_IOeY-57qndOw).

Сн. 1. Международна научна конференция „Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI в“. Дискусия след докладите.

На 27–29 октомври 2021 г. се проведе международната научна конференция **„Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения“**, организирана от КМНЦ (събитието се проведе в хибриден формат – online и на живо). В нея участваха над 40 изследователи от Австрия, България, Германия, Гърция, Полша, Русия, Словакия и Чехия. Конференцията бе осъществена в рамките на дейностите на сертифицирания от ЕС Европейски културен маршрут „Св. Кирил и Методий“, който има за цел да интегрира интереса към кирило-методиевската проблематика на науката, културата и бизнеса в общоевропейска перспектива. На тържественото откриване обръщения към участниците произнесоха Стефано Доминьони, директор на Европейския институт за културните маршрути и изпълнителен секретар на Разширеното споразумение за културните маршрути на Съвета на Европа, официални лица от министерствата на външните работи, на културата и на туризма на Р България и др. (Първо заседание и откриване на конференцията https://www.facebook.com/KiriloMetodievskiNaucenCentrPriBan/videos/232468595542856) . За конференцията вж. и https://www.cyril-methodius.cz/news-sofia/.

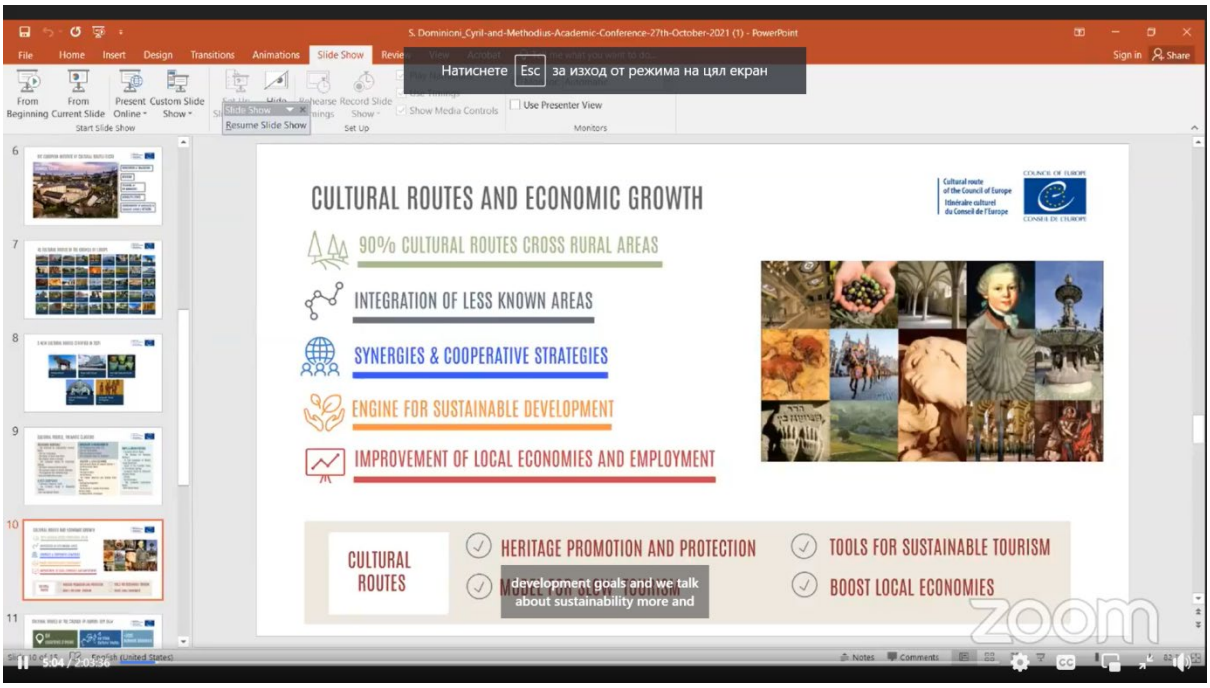

сн. 2. Откриване на международната конференция „Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения“.

2. **Дидактична дейност**

Разработването на заложените в програмата на КМНЦ проекти отговарят и на поставените приоритетни задачи в *Стратегията за развитие на БАН 2018-2030* (***политика 34***) относно необходимостта от *действия, насочени към специална грижа за навлизането на научния подход в средното образование*.

През месец септември 2021 г. излезе от печат справочният речник **„Кой кога, къде в Пространното житие на св. Константин-Кирил**“, изготвен от доц. д-р М. Иванова и гл. ас. д-р Ц. Данова. Учебното помагало е предназначено най-вече за часовете по литература и история в средното училище и в помощ както на учителите, така и на техните ученици. То ще представлява интерес също за студенти и за по-широк кръг от любознателни читатели. Макар Пространното житие на св. Кирил да се изучава в училищата и университетите на Русия, Северна Македония, Словакия, Чехия и др., подобен речник върху неговото съдържание се изготвя за първи път. Справочният дял на книгата съдържа 177 лични и народностни имена, църковни термини и понятия, редки и остарели думи и реалии. Вторият дял на помагалото съдържа пълния текст на

новобългарския превод на житието. Преди всяка от двете части са включени указания от авторите за тяхното използване. Улеснение за работата с помагалото представляват азбучните списъци, включени в първите две приложения. Книгата съдържа също пълен списък на новобългарските преводи на житието, както и богата библиография.

В съответствие на **Дейност 34.1.** от Стратегията на БАН „създаване на ефективно хранилище за дигитално учебно съдържание, подходящо за използване от различни системи за управление на образователните процеси, внедрени в системата на средното образование“, през 2021 г. КМНЦ продължи разработването на **своя електронна образователна платформа** - https://lms.kmnc.bg/. Създадени бяха образователни ресурси по програмите за VI, VIII, X, XI кл. и за българските училища в чужбина с автори: гл.ас. д-р Е. Зашев, доц. д-р Т. Илиева, проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р Д. Найденова, доц. д-р И. Трифонова (вж. подробно т. 1.5.1 - 3).

През 2021 г. в рамките на проекта КИННПОР продължи работата по създаването на **аудио-визуален цикъл лекции по кирилометодиевистика.** Техни автори: са проф. д-р Б. Мирчева, проф. д-р В. Желязкова, проф. дн Д. Чешмеджиев, доц. д-р И. Трифонова, доц. д-р Д. Найденова, доц. д-р К. Станев, доц. д-р М. Иванова, гл. ас. д-р Н. Гешева, гл. ас. д-р И. Рашева, гл. ас. д-р Ц. Данова, гл. ас. д-р Л. Илиева, гл. ас д-р Е. Зашев, гл. ас. д-р Ц. Василев. За периода април-октомври 2021 специално създаденият видео-канал на КМНЦ в YouTube https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVkEIeH3CMJ7A има **над 15 000 посещения.**

3. Популяризаторска дейност

Във връзка със своите задачи като Академично специализирано звено и в изпълнение на заложените приоритети в **специфична цел 9 от стратегическите направления и приоритети на БАН** „*повишаване на авторитета на БАН в обществото и затвърждаване на Академията като един от основните духовни центрове на страната*“ КМНЦ продължи и през 2021 г. подготовката на серия от постерни изложби за представяне и популяризиране на българското културно историческо наследство в страната и чужбина. Чрез подготовката на документални изложби КМНЦ прави възможно по иновативен начин да бъде запозната обществеността с изключително важни събития и свързаните с тях паметници на старобългарската писмена култура, както и със също толкова ценни, но по-малко известни артефакти и архивни документи от различни периоди. С помощта на визуалната форма стават достояние на широката

публика както научните постижения на учените от КМНЦ в частност, така и тези на изследователите в БАН като цяло.

- В периода 10–24 май 2021 г. в Галерия на открито – градската градина пред Народния театър в София бе показана експозицията „Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век“ (концепция: М. Скарпа, Т. Григорова, Т. Пентковска, Е. Белякова). Изложбата се състои от 28 пана, които тематично са разделени на три части: Монашески библиотеки: създаване на ръкописи; Монашески библиотеки: типове ръкописи; Монашески библиотеки: манастири. Бе отпечатан и албум с постерите от изложбата.

Сн. 3. Гл.ас. д-р Тотка Григорова и доц. д-р М. Скарпа при откриването на изложбата.

- На 24 май пред фасадата на посолството ни във Варшава в присъствието на посланиците на Република България и Северна Македония и митрополит Сава, глава на Полската православна църква бе открита изложбата **„Szlak św. św. Cyryla i Metodego i ich uczniów”** (концепция: проф. д-р С. Бърлиева).

Постерите маркират повратни точки в делото на Първоучителите и на техните следовници, както и места, символични за паметта към тях. Показани са знаменателни паметници на славянската книжовност, религиозни средища, произведения на изкуството.

- От 31 май до 06 юни 2021 г. по покана на Посолството на РБългария в Черна гора изложбата „**Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век**“ гостува в Подгорица, Черна гора.

- В периода 6–21 септември 2021 КМНЦ бе представен със своя изложба в Супрасъл (Полша) – „**Szlak świętych cyryla i metodego i ich uczniów**“.
- В рамките на кръглата маса на тема „Образът на прехода през очите на Петър Динеков“, състояла се в Американския център на Столична библиотека за периода 29 септември–4 октомври 2021, бе експонирана изложбата „**Архивното наследство на акад. Петър Динеков**“ (концепция: доц. д-р М. Иванова).
- Изложбата „**Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения“** (3 ноември–10 декември 2021) бе експонирана в Държавния културен институт на МВнР, София.

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 – извършени дейности и постигнати резултат по конкретните приоритети.

Научноизследователската парадигма на КМНЦ е **свързана с националната идентичност и с проблеми от национално и обществено значение** (*Специфична цел 6. Дейности 6.1, 6.2*). Неоспорим факт е, че най-старият и най-активно действащ символ на българската национална идентичност е Кирило-Методиевото дело. Още през Средновековието и до днес то функционира не само като белег за разпознаваемост, но и като инструмент за „изобретяване“ на идентичност или влагане на нови елементи в традиционно съществуващите представи за принадлежност.

Цялостната дейност (научна и административна), които КМНЦ реализира, се вписва в инструментите за постигане на основната цел на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017–2030)“ – *развитие и модернизиране на научните изследвания*. КМНЦ се стреми да осигури възможности за повишаване на квалификацията на учените и за кариерното им развитие, основани на единни изисквания и обективни наукометрични показатели (*Специфична цел 1, Дейности 1.1, 1.2 и 1.3*). В унисон с политиките и дейностите на *Специфична цел 2. Повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в аучноизследователска дейност*, усилията на Центъра са насочени и към подготовката и реализирането на проекти, които предоставят допълнително финансиране. И през 2021

г. продължи работата по проекта за изграждане на Националната е-структура ClaDA-BG, финансиран по „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ на Дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ към МОН, по програмата КИННПОР, финансирана от МОН, както и по проекта „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ BG05M2OP001-1.001. В Центъра се разработват и два проекта, финансирани от ФНИ.

Чрез изпълнението на поставените научноизследователски и приложни задачи дейността на сътрудниците на КМНЦ е насочена към разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество (*Специфична цел 9*). Насърчава се публикуването в авторитетни международнореферирани научни списания **(25% от публикациите на учените от КМНЦ за 2021 година са в международнореферирани и индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ научни издания).** КМНЦ е част **от четири международни научни мрежи (**Balkan History Association**,** Pax Byzantino-Slava**,** Byzantine Thessaloniki, Асоциация за Европейски културен маршрут „Св.св. Кирил и Методий“, Злин (Чехия)**).**

Като цяло политиката на КМНЦ е насочена към привличането на чуждестранни учени в изпълнението на различни по характер дейности. Тази година в рамките на проекта BG05M2OP001-1.001-0001 изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“ в КМНЦ бе д-р Анджей Колонтай (Лодз, Полша), който участва в обучение на членовете на проектните колективи на КМНЦ-БАН и на ИГГГ-БАН по проблематиката на създаване на културни маршрути (вж. запис от лекцията на Колонтай:https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=446233826619329). За период от месец (от 15.02–15.03. 2021 г.) като част от екипа на КМНЦ по проекта CLaDa BG по темата за „Ръкописната традиция на манастира „Св. Йоан Продром в Слепча и българската книжовна традиция“ работи проф. Г. Минчев (Лодз, Полша). В научния колектив на проекта „Южнославянски кописти и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн репертoриум)“ участват 3-ма учени от чужбина (докторант Констанца Бурлаку, Оксфордски университет, докторант Милена Давидович, Балканолошки институт, САНУ и Марта Рипаранте – студент в Университета в Болоня).

Трябва да се подчерта, че в рамките на научноизследователската си дейност КМНЦ се стреми да поддържа активни връзки с образованието, държавните институции и обществото като цяло (*Специфична цел 10*). Не на последно място това е свързано с даване на подходяща гласност на труда на учения и популяризирането на научните изследвания на достъпен език. През 2021 г. сътрудниците на Центъра са имали общо 19 публични изяви и изказвания по актуални за обществото въпроси, част от които излъчени в най-престижните медии на страната (БНТ, БНР, БТВ, Блиц Тв). Специално трябва да се отбележат изказванията на проф. С. Бърлиева по отношение на българските азбуки и необходимостта то създаването на музей на кирилицата (вж. напр. https://bgnes.bg/news/slavia-b-rlieva-b-lgaria-e-stozher-t-zapazil-kirilitcata-i-glagolitcata/?fbclid=IwAR3R2MCRQ1mYRtyBR9Soh_Vn3BJwknHaBsH93hCRYHFnC4QHEWA8dUz0_2E).

1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности.

Научно-изследователската дейност на КМНЦ е насочена към съвременното българско общество в сферата на необходимите му и задължителни знания за българската културна история, пречупени през призмата на делото на светите братя Кирил и Методий. Колективът на Центъра приема, че съвременната информационна среда трябва да осигурява достъп на широката общественост до научно коректни знания и максимално пълна информация, особено в светлината на разширяването на ЕС и позицията на Република България в този контекст. Допълнителен аспект в рамките на тази политика е повишаването на задължителните знания на всеки български гражданин за собствената културна история. Не на последно място разработваните в КМНЦ проекти и дейности се вписват и в предложените мерки за подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и изучаването на българския език и култура от деца, чийто матерен език не е български, както и в предвидените мерки за популяризирането на българското културно-историческо наследство в чужбина и запазването на българската идентичност на българите, живеещи извън страната.

КМНЦ поддържа постоянно актуална информация за своята дейност на интернет страница си (http://www.kmnc.bg/), както и на страницата на БАН (http://www.bas.bg/). На свой ред активното участие с материали и коментари в социалните платформи (във Фейсбук на адрес: https://bit.ly/2IYdjRb), позволява да се осъществи пълноценна връзка с обществеността и да се отговори на нейните очаквания и изисквания. Своеобразен

индикатор за оценката на интереса и качеството на резултатите е фактът, че фейсбук-страницата на КМНЦ има повече от 3 000 последователи, а само за последния месец към съобщенията в нея са отчетени 4 273 реакции. За периода април-декември 2021 специално създадения видео-канал на КМНЦ в YouTube https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVkEIeH3CMJ7A има **над 15 000 посещения.** През 2021 г., посредством платформата Zoom (излъчвано на Фейсбук страницата на КМНЦ) в деня на емблематични кирило-методиевски празници пред широк кръг публика бяха представени по-важните издания на Центъра (вж. напр. представянето на монографията на доц. д-р Е. Джевиецка „Юбилейното и модерното. Кирило-Методиевският разказ през социализма в България". С., 2020 по повод отбелязването на Успение Методиево – 9 април https://www.facebook.com/KiriloMetodievskiNaucenCentrPriBan/videos/355950815827722)
.

1.4. Взаимоотношения с други институции

КМНЦ поддържа активни взаимоотношения и сътрудничество с различни национални и международни институции.

Той е част от **четири международни научни мрежи** Pax Byzantino-Slava (http://www.ni.ac.rs/novosti-i-dogadjaji/vesti/medunarodna-naucna-mreza-pax-byzantino-slava); Byzantine Thessaloniki, Balkan History Association (https://www.balkan-history.com/about-us/); Асоциация за Европейски културен маршрут „Св. св. Кирил и Методий", Злин (Чехия) (https://www.cyril-methodius.cz/en/o-nas/) и **две национални:** „Национална интердисциплинарна изследователска е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство, интегрирана в рамките на европейските инфраструктури CLARIN и DARIAH", и „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ". В техните рамки КМНЦ извършва научно-изследователска и популяризаторска дейност в тясно сътрудничеството не само с **висшите учебни заведения в страната и чужбина като** СУ „Св. Климент Охридски", ПУ „Паисий Хилендарски", ШУ „Константин Преславски", Университета в Лодз, Краковския университет и др., но и със Столична община, Националния исторически музей, общината на гр. Солун, Zobor Embellishing Association, Nitra Tourist Board и др.

След като на 20 май 2021 г. Управителният съвет на Европейския институт за културни маршрути, базиран в Люксембург, утвърди с официално решение създаването

на „Културен маршрут Кирил и Методий“ със статут на културен маршрут на Съвета на Европа, КМНЦ в качеството си на единствен пълноправен член от България, организира предварителна среща за създаване на **национална асоциация**, която да осъществява българската част от маршрута в основните му дялове – наука, образование, култура, изкуство, културен и еко туризъм.

Като част от политиката си за интегриране на научните изследвания в средното образование през 2021 г. КМНЦ и Асоциацията на българските училища в чужбина подписаха споразумение за сътрудничество. Двете организации се договориха да обединят своите усилия за осъществяването на съвместна дейност за популяризиране на актуалните научни достижения в изследването на Кирило-Методиевото дело сред българските мигрантски общности и за обогатяването на знанията на българските ученици от всички континенти за богатото културно и духовно наследство на светите братя и техните ученици (текст на споразумението: https://www.kmnc.bg/%d0%ba%d0%bc%d0%bd%d1%86-%d0%b8-%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%87-%d1%81-%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b0-%d0%b3%d1%80%d0%b8%d0%b6%d0%b0-%d0%b7%d0%b0-%d0%b4%d0%b5%d1%86%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%b1%d1%8a/?fbclid=IwAR2GP9HS22UUtXsl_IUWddam0TWobi1VyZ-vGUAc9WQdQRnm5O3AqCj5Qr4).

КМНЦ се стреми да засили интердисциплинарността на своите изследвания и чрез осъществяването на съвместни проекти с **други институти в рамките на БАН.** Партньор на КМНЦ в проекта „Южнославянски кописти и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн репертoриум)“, финансиран от ФНИ е Институтът по математика и информатика на БАН. Гл.ас. д-р Л. Илиева е участник в проекта на ИИИ „Просопография на средновековна България V–XIV в.“ (финансиран от ФНИ), а доц. д-р Д. Найденова е част от научния колектив на проекта „Arts, Literature and Power in Contact Areas (Orthodoxy and Islam and Orthodoxy and Catholicism).Glorification of Power versus Contestation of Power”, реализиран в рамките на междуакадемичната спогодба с Румънската академия на науките, който включва учени от ИИИ, ИБИ и ИИзк.

КМНЦ поддържа добро сътрудничество и участва в общи изследвания и инициативи и с висшите учебни заведения в България. Доц. д-р Д. Найденова е участник в проекта на УНСС: „Преводи на правни текстове и изграждане на модерния български

правен език“ (2021–2023). Гл.ас. д-р Т. Григорова е част от екипа на проекта на ПУ „Паисий Хилендарски“ „Християнското и културно-историческото наследство на Северозападна България – стратегии за съхраняване и транслиране на локални идентичности“, финансиран от ФНИ. Гл.ас. д-р Лилия Бурова (Катедра по германистика и скандинавистика на СУ) участва в проекта"Кирилометодикон" в рамките на ЦВП"Наследство БГ.

Не на последно място трябва да се отбележи и сътрудничеството на КМНЦ с различни регионални музеи и институции. Доц. д-р К. Станев е едни от авторите на новата временна изложба „Филипопол (Пловдив) през втората половина на XII – началото на XIII век“, открита в Пловдивския археологически музея (от 21.12.2021 до 30.04.2022). Експозицията показва едни от най-атрактивните находки, открити през последните 10 години при спасителни разкопки на територията на града, разкриващи интересни факти за живота в града през втората половина на XII – началото на XIII век (кратка представяне на изложбата: https://www.facebook.com/ram.plovdiv/videos/664519148239523).

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия).

Сътрудниците на КМНЦ извършват широка експертна дейност в полза на различни национални, правителствени и държавни научни и културни институции. За 2021 г. те са както следва:

● *Министерство на Външните работи*. Учени от КМНЦ (проф. д-р С. Бърлиева доц. д-р М. Скрапа) представиха две изложби по покана на българското посолство във Варшава (Полша) и Подгорица (Черна гора). Вж. по-подробно т.1.1.

● *Министерство на образованието*. Четирима от сътрудниците на Центъра са били членове на експертни комисии в МОН: проф. д-р В. Желязкова като зам. председател на ПНЕК по Двустранно сътрудничество към ФНИ на МОН; доц. д-р С. Баталова като член на ВНЕК по Двустранно сътрудничество при ФНИ (от декември 2021 зам. председател на ПНЕК по Двустранно сътрудничество); проф. д-р С. Бърлиева като член на

Национална експертна комисия за изпълнение на междуправителствените спогодби за образователен и научен обмен към МОН. Трима от сътрудниците на Центъра са били поканени за рецензенти на проекти в различни конкурсните сесии на ФНИ: проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р Т. Илиева, доц. д-р Д. Найденова.

● *Висши училища в страната*. Двама сътрудници на КМНЦ (проф. дн Д. Чешмеджиев и доц. д-р Т. Илиева) са били членове на научни журита и са участвали в изработване на рецензии и становища, свързани с кариерното развитие на докторанти и учени от различни институти и университети (Русенски университет, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“).
● *Други експертни оценки*. Сътрудниците на КМНЦ участват традиционно и в изготвянето на рецензии на книги и статии за публикуване в български и международни издания. За 2021 г. тези оценки са 11.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до ТРИ най-значими проекти (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатор, и постигнати резултати).

1. **Национална е-структура ClaDA-BG**. В рамките на Националната е-структура ClaDA-BG през 2021 г. сътрудниците на КМНЦ работиха върху анотирането на свои изследвания за подготовката на българския Knowledge-Graph чрез анотиране на хора, обекти, събития и документи в перспективата на знанията за най-ранния период на българската култура. Беше предоставен значителен обем съдържание за анотиране (200 с. изследвания по кирилометодиевистика, около 3000 заглавия кирилометодиевска библиография). Продължи работата по изработването и усъвършенстването на Knowledge Graph модел за описание на икони на основата на дигиталната сбирка на КМНЦ от икони на св. Кирил и Методий и на техните ученици. Теренни проучвания доведоха до идентифицирането на 15 непознати досега изображения на св. Кирил и Методий в храмове от Сандански, Жеравна, околностите на Копривщица, Шумен и Видин. Беше изработена схема за структуриране в Knowledge Graph на животоописанията на Кирил и Методий и други български светци въз основа на компендиума Bibliotheca Hagiographica Slavo-Balcanica. На Народната библиотека „Иван

Вазов“ Пловдив бяха предоставени 2 тома кирилометодиевска библиография (1674–1944) за изпробване на OCR за стара българска, руска и сръбска кирилица. Бяха предоставени на партньорската организация ИИКТ – БАН словен масив от 3252 речникови единици от словоуказателите към Книга на пророк Иезекиил по ркп.F.I.461 от РНБ – Санкт Петербург: славяно-гръцки, гръцко-славянски и индекс на словоформите. Издирените от проф. д-р Б. Мирчева 32 извора, 767 преписа, 2432 линка, 979 заглавия, от които 486 дигитализирани на онлайн публикувани първични източници и вторична литература върху славянските кирилометодиевски извори бяха структурирани в интерактивна електронна книга, достъпна на платформата: https://cyrmet-sl.kmnc.bg.

2. **Национална научна програма „Културно-историческо наследство, национална памет и обществено развитие“, създадена в изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Р България 2017–2030**.

В рамките на програмата КИННПОР (в рамките на нейния последен етап) дейността на КМНЦ бе съсредоточена в завършването на започнатите дейности по трите основни направления: **1. Градска култура от Средновековието до Модерната епоха**. Основната научна задача (проф. д-р В. Желязкова, доц. д-р Д. Найденова) по този пакет бе систематизирането и редактирането на материалите, включени в корпуса на паметниците и на носителите на светски представи (ордени и медали, знамена, монети) за св. Кирил и Методий от ново и най-ново време**.** Като краен, видим резултат бе отпечатана книгата: В. Желязкова, Д. Найденова. Кирил и Методий. Образ. Памет. Идентичност. София: 2021, 240 с. ; **2. Дейности по разработката на научни и научно-приложни продукти.** Продължи работата по създаването на виртуален архив на книжовното наследство на Неофит Рилски от НА на БАН (доц. д-р И. Трифонова). Съставен бе електронен указател за първични източници и изследователски материали върху славянските кирило-методиевски извори **„Славянски кирило-методиевски извори online“** (проф. д-р Бойка Мирчева). **3. Образователни продукти.** Беше допълнен аудио-визуалния цикъл лекции по кирилометодиевистика („Кирил и Методий и създаването на идентичност“ доц. д-р Д. Найденова; „Кирило-Методиевият език и неговият развой в българските земи“ доц. д-р И. Трифонова; „Св. Климент Охридски – пръв епископ на славянски език“ проф. д-р Б. Мирчева; „Една италианска поема за покръстването на българите от 1637 г.“ гл.ас. д-р Е. Зашев; „Съчинението на Петър Богдан „За древността на българската земя и бащините дела“ гл.ас. д-р Ц. Василев;

„Историческите извори на съчинението на Петър Богдан „За древността на българската земя и бащините дела“ гл.ас. д-р Ц. Василев; „Славянските азбуки – между Византия и България“ проф. дн Д. Чешмеджиев; „Предглаголическата писменост по българските земи“ проф. д-р С. Бърлиева; „Културното наследство на езическа България след християнизацията. Тиверiопулските мъченици“ гл.ас. д-р Л. Илиева; „Общество и всекидневие на българите след християнизацията“ гл.ас. д-р Л. Илиева; „Книга на Йов и „Вълкадин говори с Бога“ от Й. Йовков“ гл.ас. д-р А. Бобев; „Библията в средновековната българска литература“ гл.ас. д-р Ц. Данова; „Софийски мъченици от XVI в.“ доц. д-р М. Иванова; Кирило-методиевската традиция след Освобождението: Употребите и значенията през социализма“ доц. д-р Е. Джевиецка; „Светата земя и ръкописното наследство на славяните“ проф. д-р В. Желязкова и гл.ас. д-р Н. Ганчева), публикуван в нарочно създаден канал в YouTube – https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVkEIeH3CMJ7A. Излезе от печат учебното помагало „Кой, къде, кога в Пространното житие на св. Константин-Кирил Философ“ (вж. т.1.1).

3 „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“, в партньорство със СУ „Св. Кл. Охридски“, ТУ-София, УАСГ, НСА „Васил Левски“, НИГГГ-БАН, ИЕФЕМ-БАН, ИИИзк-БАН, ИЛ-БАН, ИБЦТ-БАН, НБКМ, РИМ-София. Проектът е за 5 години (2018–2023) и е по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, приоритетна ос 1 „Научни изследвания и технологично развитие“, Процедура BG05M2OP001-1.001 „Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения“, Компонент 4 „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“.

В рамките на „Наследство Бг“ в КМНЦ се разработват четири подпроекта: „*Кирило-методиевската традиция в историята на европейската духовна култура – изследване на средновисоконемските проповеди за Кирил и Методий от епохата на австрийския Барок*“ (проф. д-р С. Бърлиева, гл. ас. д-р Л. Бурова). След ръчното транслитериране на по-голямата част от кирилометодиевските проповеди от готическа текстура на конвенционална латиница и компилирането на проповедите със съобщенията за тяхното изнасяне във виенската преса, работата по изданието продължи с изработването на бележки и коментар по текста на оригиналите. Завършването на труда зависи от работа де визу с материалите в Клостернойбург, което не беше възможно

през изминалата година. В рамките на този подпроект е издадена книгата Бърлиева, С. Кирило-методиевски мотиви в латинската и гръцката книжнина. С., 2021;

„*Дигитален справочник на кирило-методиевското научно наследство*“ (доц. д-р М. Иванова, доц. д-р С. Баталова, гл.ас. д-р Н. Гешева). Стартиралият в края на предходната година проект, който ще представи развитието на кирилометодиевистиката през различните времеви периоди и приноса на най-значимите български изследователи постигна първите си резултати. Беше изработена методологията за изпълнението на отделните модули и структурата на съдържанието им: Модул 1. Ранна кирилометодиевистика. Проучено е съдържанието на една голяма част от старопечатните книги, с които са работили авторите на изследвания на делото на Кирил и Методий през XVII и първата половина на XVIII в. Написана и приета за печат е студия по темата, своеобразен увод в тематиката на дигиталния справочник. В нея са включени основни термини, текстове, автори и учени, статиите за които ще бъдат поместени в модул 1 на дигиталния справочник: Баталова. С. „По следите на боландистите или за първите приноси в научното изследване на изворите за живота и делото на св. Кирил и св. Методий“, 47 м.с. Модул 2. Началото на кирило-методиевските изследвания в България. Като въведение към модула е възприета студията Бърлиева, Сл., Д. Найденова. Кирилометодиевистиката в БАН – 100 години между науката и политиката, чиято структура очертава съдържанието на този модул, който ще се попълва последователно със съвременни данни. Модул 3. Българската кирилометодиевистика през втората половина на XX в. Модул 3а. Петър Динеков. За публикуване в платформата е осигурен трудът Билярска, В. Ц. Кирило-методиевистиката в личния архив на акад. Петър Динеков в ЦДА. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. КМНЦ, София 2015 г. Завършено е проучването, описването и анотирането на необработени архивни материали – писма и материали, свързани с полските адресанти, във ф. 1987К на ЦДА – София (доц. д-р М. Иванова). Започна работата по електронна книга „Полски филолози, интелектуалци, научни и културни институции в кореспонденция с акад. Петър Динеков (30-те – 90-те г. на XX в). Модул 3б. Боню Ангелов. Изработен е модел на база данни (каталог), в която да бъдат представени архивните документи в сферата на кирилометодиевистиката с възможност за търсене по предварително фиксирани точки за достъп. Бяха проучени и аналитично описани документите, съхранявани в 27 архивни единици. Подготвен е уводен текст към описа на архивното наследство на Б. Ст. Ангелов (гл.ас. д-р Н. Ганчева), в който се обсъждат

въпроси на класификацията и описанието на документите във Фонд 93, възникнали при работата с инвентарния опис на фонда (Опис 1) и с проучваните de visu документи;

Научно-образователен дигитален център по кирилометодиевистика (проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р Т. Илиева, доц. д-р И. Трифонова, доц. д-р Д. Найденова, гл.ас. д-р Е. Зашев). След създаването на тестовата платформа е-КМНЦ, през 2021 г. продължиха обученията за създаване на образователни курсове в нея. Резултат бяха съставени следните ресурси: „Кирило-Методиевото дело в 10 кратки епизода“ - адаптирани образователни ресурси за българските училища в чужбина, съдържащи десет кратки урока и десет видеоурока; „Кирилометодиевистика за малки и големи“ – идеи за образователни игри и упражнения, чрез които учащите ще се запознаят с историята на писмените системи на български език (доц. д-р Т. Илиева); „Идентичност и различия в обществото“ – система от урочни единици, предоставяща знания за отношенията: власт и идентичност, религиозна принадлежност и идентичност, културна памет и идентичност, базирани на различни моменти от живота на Кирил и Методий и техните ученици и спомена за тях (доц. д-р Д. Найденова); „Кирило-Методиевото дело и традиции в средновековна България“ – система от урочни единици, предоставящи основни знания за началото на славянската християнска култура (проф. д-р Б. Мирчева); „Писмени системи по българските земи“ – урочни единици, предоставящи основни знания за писмената култура на българите“ (доц. д-р И. Трифонова); „Библията – европейски културен код“ – система от урочни единици, предоставящи основни знания за Библията и за основните старозаветни и новозаветни сюжети (гл.ас. д-р Е. Зашев). Започна разработването на курсове в новосъздадена докторантска програма (вж. по-долу т. 4);

„*Културен маршрут Кирил и Методий на Съвета на Европа*“.

След като беше приет за член на Асоциацията „Европейски културен маршрут Кирил и Методий“, която получи сертификатът на Съвета на Европа за културен маршрут, КМНЦ стана част от мрежата на Културните маршрути на ЕС. КМНЦ организира първото събитие по повод сертификацията – изложбата „Пътят на Кирил и Методий и техните ученици“, преработена във вариант на полски език (вж. т. 1.1). Като единствен български представител в България, КМНЦ проведе на 17 юни координационна среща за конституиране на национална група за изработване на българската част от културния маршрут. През м. октомври проф. д-р С. Бърлиева представи ЕКМ „Кирил и Методий“ на работна среща в рамките на Дунавската стратегия. Кулминация в работата по темата

е международната научна конференция „Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения“, София 27-29 октомври 2021 г. (вж. т.1.1.).

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2021 г.

2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст.

Бърлиева, Славия. Кирило-методиевски мотиви в латинската и гръцката книжнина. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 176 с. ISBN 978-954-9787-43-6.

Монографията е принос към изследването на разказите, създадени в различни периоди на Средновековието и Ранната модерност и разглеждани като извори на Кирило-Методиевската традиция. Авторът ги интерпретира като феномени на идентичност – конфесионална, политическа, етническа, културна, като използва мотивите като ключови понятия за класификация. Основните представени теми са: националната идентичност, реликвите на св. Климент Римски и проблема за сакралните езици. С. Бърлиева разкрива някои от своите открития в областта на кирилометодиевистиката, направени през последните няколко десетилетия – като стихотворението за Св. Кирил в Хрониката на Казаурийския манастир в Абруцо (XII в.), записите от описите на Катедралата св. Вит в Прага (XIV в.). Те са публикувани с придружаващи коментари, хронологично организирани в два раздела – гръцки и латински текстове. Като приложения са представени: Пространното гръцко житие на св. Наум Охридски и неговия български превод, както и немска проповед за св. Кирил и Методий, произнесена във Виена през 1720 г. Книгата е снабдена с общ указател, обширна библиография и списък на използваните ръкописи и инкунабули.

сн. 5.

2.2. ЕДНО най-значимо научно-приложно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст.

Желязкова, В., Д. Найденова. Кирил и Методий. Образи. Памет. Идентичност / Zhelyazkova, V., D. Naydenova. Cyril and Methodius images. Memory. Identity. Двуезично издание. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 240 с. ISBN 978-954-9787-50-4.

сн. 6.

Изданието прави достояние на българската и европейска публика непроучвани досега артефакти (паметници, медали, ордени, монети и др.), представящи Кирил и Методий като особен „депозитар на паметта“ за славянските народи, податлив на изследователска и политическа манипулация, свидетелство за културната политика на държавата. В книгата са включени общо 118 паметника на Кирил и Методий, издигнати в Австрия, България, Германия, Гърция, Италия, Китай, Македония, Португалия, Унгария, Русия, Словакия, САЩ, Сърбия, Украйна, Чехия; марки, колекционерски пликове и пощенски картички – над 70 от България, Ватикан, Гърция, Македония, Мозамбик, Полша, Русия, Словакия, Украйна и Чехия; монети и банкноти – 15 на брой от България, Македония, Словакия и Чехия; медали, ордени и значки – над 30 от България, Ватикана, Гърция, Русия, Словакия, Украйна и Чехия; знамена – 14 броя, всички от България).

3.МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

През 2021 г. в КМНЦ се разработваха проектите:

„**Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век**“ (съвместно с Московския държавен университет „М. Ломоносов“, по Договор за двустранно сътрудничество между България и Русия, финансиран от ФНИ) с ръководител доц. д-р М. Скарпа. По проекта бе проведена международна научна конференция (вж. т.1.1.) и беше създадена нарочна изложба (вж. т. 1.1). От печат излезе монографията на гл.ас. д-р И. Рашева „Житие на свети крал Стефан Дечански от Григорий Цамблак в руската ръкописна традиция“. Варна: Онгъл, 286 с. Поради епидемичната обстановка в България и Русия срокът за изпълнение на проекта е удължен с още една година.

„**Езиков образ на правното и културно мислене в текстовете на старата българска и словашка литература**“, разработван съвместно с Института по славистика „Ян Станислав“ на Словашката академия на науките с ръководител доц. д-р Д. Найденова. В основата на извършените проучвания през първата година от проекта бяха ръкописи, пазени в различни хранилища в Словакия и България (Народна библиотека „Св. Кирил и Методий“, Църквно-историческия и архивен институт, Университетска библиотека в Братислава). Съгласно заложените цели и задачи в работната програма бяха постигнати следните резултати, отразени в 3 статии и студии: 1. Ексцерпция, анализ и съпоставка с византийските образци на словен матириял от правни текстове и съчинения на старобългарски автори. Бяха разгледани някои преводачески похвати при превода на Стария Завет и по специално книга Второзаконие (проф. д-р В. Желязкова). Събрани и анализирани са лексикални единици, принадлежащи към тематичната група „отношения между половете“ и тяхната правна регулация, включващи наименования за: брак и безбрачие, годеж и брак, полигамия, конкубинат, разтрогване на брака, вдовство, грехове и прегрешения, свързани с отношенията между половете: изнасилване, блудство, прелюбодеяние, разврат, кръвосмешение, сексуални извращения (доц. д-р Т. Илиева). 2. Анализ на правните текстове в контекста на обществено-политическия живот в средновековна България и Словакия и формирането на идентичност. В тази посока бяха разгледани няколко групи текстове, включени в състава на т.нар Псевдозонар – правноканоничен сборник от началото на XIV в., променящи, чрез налагането на епитимийно наказание, обществения статус на групи и индивиди, поставящи ги в

маргинално, междинно, изолирано положение (вж. Д. Найденова). На въпроса за общото културно-историческо наследство на българи и словаци и неговото място при формирането на културната памет и националната идентичност бе посветено нарочна заседание на организираната от КМНЦ международна научна конференция „Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културни измерения). Резултатите от съвместната работа на двата екипа в това направление бяха представени в докладите на проф. д-р С. Бърлиева, проф. П. Женюх и д-р С. Шашерина. Поради пандемията от COVID-19 и променения режим на работа на обществените и научни институции в България и Словакия не бяха осъществени пътувания по проекта.

По програмата на ЕС за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в Европа **„Еразъм+“** КМНЦ има сключени договори с 13 университета в Атина, Бари, Виена, Лисабон, Лодз, Краков, Месина, Неапол, Нитра, Познан, Солун, Удине, Фрайбург. Бяха подготвени **два нови договора** с Института по славистика на Полската академия на науките и университета в Гисен (Германия).

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНОТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

През 2021 г. бе потвърдена **акредитацията** на КМНЦ по три докторантски програми: Българска литература, Български език и Теория и история на литературата. КМНЦ получи акредитация и по **нова докторска програма**: История на България (кирилометодиевистика). В рамките на проекта „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ BG05M2OP001-1.001 учените от КМНЦ започнаха работа по разработването на нови докторантски курсове, качени в електронната образователна платформа на Центъра (проф. д-р С. Бърлиева, проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р И. Трифонова, доц. д-р М. Скарпа, доц. д-р Т. Илиева, гл.ас. д-р Т. Григорова).

През 2021. г. в КМНЦ се обучава **един нов докторант** в специалност „*Теория и история на литературата*“ – Теодора Георгиева с научен ръководител проф. дн Димо Чешмеджиев. За втората година на своят докторантура Т. Георгиева не само, че е изпълнила, но и преизпълнила индивидуалния си учебен план. Затова и атестационната комисия на КМНЦ реши (в съгласие с правилата за разпределение на допълнителни стипендии на докторантите в редовна форма на обучение, утвърдени от ОС на БАН) да

ѝ бъде отпусната допълнителна стипендия в пълен размер (спрямо субсидията за КМНЦ за 2021 г.)

През 2021 г. учените от КМНЦ участваха в подготовката на специалисти посредством:

● проведени *лекционни курсове за специализантите в КМНЦ.* През 2021 г. в КМНЦ по програмата Еразъм+ са се обучавали двама специализанти Алберто Понтироли от Университета Рома тре (Рим, Италия) за времето от 30.09.2021 г. – 31.01.2022 г. и Габриела Банкова от Университета в Месина, Италия за времето от 25.09.2021 г. До 25.11.2021 г. Те са посещавали курсове по старобългарски език (доц. д-р И. Трифонова) и по старогръцки език (доц. д-р Т. Илиева).

- проведени лекционни курсове *към докторантското училище на БАН*. гл.ас. д-р Н. Ганчева е провела 30 ч. лекции на тема „Проблеми на писането на научен текст“ с докторантката Мария Габарова, редовен докторант в Института за изследване на изкуствата, специалност Балетознание.

● *подготвяне на университетски курсове в бакалавърска и магистърска степен на обучение в българските университети*: През 2021 г. двама учени от КМНЦ (доц. д-р Д. Найденова и гл.ас. д-р Т. Григорова) са водили курсове за бакалаври и магистри в 2 университета: СУ „Св. Кл. Охридски“ и ПУ „Паисий Хилендарски“. Гл. ас. д-р Т. Григорова е провела лекция на тема: „Образи на св. Кирил и св. Методий от епохата на Българското Възраждане“ с 4-ти курс бакалаври, спец. „Теология“ в Богословски факултет на СУ „Климент Охридски“.

● *подготвяне на лекционни курсове в чуждестранни университети.* През 2021 г. доц. д-р М. Скарпа е водил два лекционни курса в Университета в Месина и Университета в Мачерата. Проф. д-р С. Бърлиева е била преподавател в организираната лятна школа на научната инициатива Pax Byzantino-Slava. Доц. д-р М. Иванова е изнесла лекция на тема „Полските контакти на проф. Петър Динеков. Непознатото архивно наследство на българския учен“ (Polskie kontakty profesora Petyra Dinekowa – Nieznane archiwalne dziedzictwo Bułgarskiego uczonego), организирана от Научната школа за език и литература на Факултета по полски и класически филологии на Познанския университет в цикъла Nexus Philologorum. Проф. дн. Д. Чешмеджиев е реализирал цикъл лекции на тема: Orthodoxie impériale. État et Église en Bulgarie sous le règne de Jean Alexandre (1331–1371)“ в Сорбоната (Париж, Франция).

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ (до 1/2 стр.)

НЕПРИЛОЖИМО ЗА КМНЦ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина;

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

КМНЦ НЕ ОСЪЩЕСТВЯВА СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори /продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното/, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНОТО ЗА 2021 г.

- Разходите извършени през 2021 г. възлизат на 879 457 лв. и са разпределени както следва:

1. 643 404 лв. са изразходвани за изплащане на възнаграждения на работници и служители, назначени по трудови правоотношения, което представлява 73.16% от общо разходваните средства през годината. /в т.ч. 163 259 лв. по проект ОП „Наследство БГ“ и др. проекти/

2. 13 194 лв. са изразходвани за изплащане на възнаграждения на персонал, нает по извънтрудови правоотношения, което представлява 1.50% от общо разходваните средства през годината. /в т.ч. 649 лв. по проект ОП „Наследство БГ“ и др. проекти/

3. 114 834 лв. са изразходвани за задължителни осигурителни вноски за сметка на работодателя, което представлява 13.06% от общо разходваните средства през годината. /в т.ч. 24 254 лв. по ОП Наследство БГ и др. проекти/

4. 39 608 лв. са изразходвани за изплащане на разходи с характер на издръжка, като: материали; вода, горива и енергия; разходи за външни услуги; разходи за командировки в страната и разходи за командировки в чужбина, разходи за членски внос, което представлява 4.50% от общо разходваните средства през годината./в т.ч. 8 949лв. по проект Наследство БГ/

5. 11 112 лв. са изразходвани за изплащане на стипендии на докторанти, което представлява 1.26% от общо разходваните средства през годината.

6. 37 139 лв. са изразходени за придобиване на компютри и хардуер и стопански инвентар, което представлява 4.22% от общо изразходваните средства през годината.

7. 9 995 лв. са изразходени за текущ ремонт на помещенията ползвани от звеното които са от собствени средства, което представлява 1.14% от общо изразходваните средства през годината

8. 9 913 лв. са изразходени за отпечатване на издания. което представлява 1.13% от общо разходваните средства през годината.

9. 258 лева са изразходвани за заплащане на данък върху приходите по ЗКПО за 2020 г., което представлява 0.03% от общо разходваните средства през годината.

- Приходите за 2021 г. са 781 307 лв., от тях:

1. 602 169 лв. - Утвърдена субсидия;
2. 641 лв. – Възстановени разходи от БАН Администрация в т.ч.
   - 460 лв – процедура – защита на научна степен
   -181 лв. – Обезщ. Чл.224 от КТ
3. 178 497 лв - Собствените приходи, в т.ч.:

- 9 347 лв. - от продажба на издания
- 169 150 лв. - от Проекти, в т.ч.:
  - 7 000 лв. - Финансиране от ФНИ по Договор за безвъзмездна финансова помощ за финансиране на българска научна периодика в конкурс „Българска научна периодика – 2022 г.“ за финансиране на рецензирано българско научно издание с наименование „Palaeobulgarica“;
  - 18 000 лв. – Финансиране от ФНИ МОН по проект КП-06-ПН50/4;

- 5 112 лв. - За Докторанти;
- 28 500 лв. - За Постдокторанти;
- 36 320лв. - По проект ННП КИННПОР;
- 70 964 лв. - По проект ОП КЛаДа;
- 3 254 лв. - По ЕБР.

8. ИЗДАТЕЛСКАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

През 2021 г. в издателското звено бяха редактирани, подготвени за печат и разпространени четирите броя за 2021 г. на списание Palaeobulgarica и още шест отделни издания:

Palaeobulgarica, кн. 1, 2, 3, 4 с общ обем 672 с. Изданието е представено и се разпространява по електронен път на платформата на *Central and Eastern European Online Library (CEEOL). Списанието се реферира и индексира в двете най-големи наукометрични бази данни: Web of Science (от 2019), Scopus (от 2020). Направеният от тях наукометричен анализ дава следните резултати:* В *Scopus:* Статус на изданието: Q4 SJR (Scopus): 0.1 CiteScore rank: #1235/1328 Линк: https://www.scopus.com/sourceid/21101005534. В *Web of Science:* JCI Rank: 232/392, JCI Quartile: Q3, JCI Percentile: 40.94 Линк: https://jcr.clarivate.com/jcr-jp/journal-profile?journal=PALAEOBULGARICA&year=2020&fromPage=%2Fjcr%2Fsearch-results.
Изданието се финансира по процедурата за безвъзмездна финансова помощ на български научни издания към Фонд Научни изследвания. През настоящата година е сключен договор № КП-06-НПЗ/36, 15 ноември 2021.
Издания: **Бърлиева, Славия**. Кирило-методиевски мотиви в латинската и гръцката книжнина. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 176 с. ISBN 978-954-9787-43-6; **Религиозен Разцвет: България XIII–XV в.** / Floraison Religieuse: Bulgarie XIIIe–XVe s. Доклади от международната научна конференция, София, 12–13 юли 2019 г. (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 30). София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 353 с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-45-0; ISBN 978-954-9787-46-7 (online). **Славянски текстове и традиции**. Сборник в чест на Катрин Мери Макробърт / Slavonic texts and traditions in Honour of Catherine Mary Macrobert (=Кирило-Методиевски студии. Кн. 31). София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 606 с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-50-4; **Желязкова, Веселка, Десислава**

Найденова. Кирил и Методий. Образи. Памет. Идентичност / Zhelyazkova, Veselka, Desislava Naydenova. Cyril and Methodius images. Memory. Identity. Двуезично издание. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките, 2021. 240 с. ISBN 978-954-9787-50-4; **Иванова, Мая, Цветомира Данова**. Кой, кога, къде в Пространното житие на св. Константин-Кирил. Помагало (Библиотека „Легенда“). София: Кирило-Методиевски научен център при БАН, 2021. 304 с. ISBN 978-954-9787-44-3; **Скарпа, Марко, Тотка Григорова, Елена Белякова, Татяна Пентковска**. Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век. Албум. София: Кирило-Методиевски научен център – Българска академия на науките. 2021. 40 с. ISBN 978-954-9787-48-1.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

Като академично специализирано звено КМНЦ няма свой научен съвет.

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА В ЗВЕНОТО – посочва се линк към сайта на звеното, където е качен правилника.

http://www.kmnc.bg/files/PDF/Pravilnik_za_vatreshnia_trudov_red_-_KMNC-BAN.pdf

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

БАН – Българската академия на науките
ВНЕК – Временна национална експертна комисия към Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката
ДА „Архиви“ – Държавна агенция „Архиви“
ИБЕ – Институт за български език
ИБЦТ – Институт по балканистика с център по тракология
ИИИзк – Институт за изследване на изкуствата
ИИИ – Институт за исторически изследвания
КИННПОР – Националната научна програма „Културно-историческо наследство, национална памет и обществено развитие“ на МОН
КМНЦ – Кирило-Методиевски научен център към Българската академия на науките

МОН – Министерство на образованието и науката

НА-БАН – Научен архив на БАН

НБКМ – Национална библиотека „Св. Кирил и Методий“

НИГГГ – Национален институт по Геофизика, Геодезия и География - БАН

НМ – Национален музей

ОС – Общо събрание

ПНЕК – Постоянна национална експертна комисия към Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката

ПУ – Пловдивски университет

САН – Словашка академия на науките

СУ – Софийски университет

ТУ – Технически университет

УС – Управителен съвет

ФНИ – Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката

ШУ – Шуменски университет